

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 25.

Torsdagen den 10 Augusti

1844.

Profesor G:s anförande till Filosofiska Facultetens Protocoll med anledning af Philol. Cand. Janzon's, öfver det af Faculteten till Græcæ Linguae Abjuncturen upprättade förslag, anförda besvär.

(Forts. och slut.)

Men den handlingens continuitet, hvilken således redan genom præsens, fastän blott på ett representativt sätt och genom ett dialectiskt spel betecknas, och hvilken (det må då heta förwerling eller icke) dock ej kan tänkas annorlunda, än såsom en continuitet i tiden d. ä. såsom uppfyllande flere hvarandra succederande tidsmoment, samma continuitet innehålles på egentligt sätt i perfectum, så nämligen, att, då jag säger *scripsit epistolam*, deri ligger icke blott det sista af de moment, utgörande hvar för sig ett *scribit epistolam*, hvaraf den primitiva lifsacten bestod, för tanken reflecterad af en ur ett sednare tidsmoment utgående belysning, utan reproductionen följer hela den ursprungliga productionens gång, återupplifwandet den ursprungliga lifsactens, och lemnar i språket en ännu mera egentlig expression för den wid præsens endast på ett representativt sätt angifna tidscontinuiteten. Och vittnar icke för en sådan uppfattning äfwen det factum, att, då præsens, ehvar det träffas i sin ursprunglighet (jemsför *pango*, med *paco* i Legg. XII. tabul.), ja! till och med efter tillkomsten af de icke radicala elementer, hvilka småningom dermed införlifwades, är af alla verbalformer den forstaste och lättaste, perfectum deremot framträder med en plasticitet, en tyngd och en uttänjning (jemsför: *divido*, *divisi*; *amo*, *amavi*; *sino*, *sivi*) hvilken, såwida icke dermed just åsystades en sinnlig beteckning af utsträckningen i tiden, skulle sakna ändamål och således wara orimlig?

Pag. 9 heter det: "*temporis vero momenta semper se in vicem altera altera consequuntur.*" I detta uttryck äro flere felaktigheter. 1) begagnas hvarken *in vicem* eller *vicissim* så, som *inter se*, för att uttrycka en ömsesidighet, utan för att beteckna inträdet af ett nytt moment i dess tur, i dess ordning, för att aflösa ett föregående och således intaga samma plats, som detta förut innehafte. Men derom kan här naturligtvis icke bli fråga, ty ett efterföljande tidsmoment blir ju derigenom ett efterföljande, att det upptager icke samma, utan en aflägsnare plats i tidsserien. Vidare är 2) *altera altera* på två sätt olatiniskt, dels emedan uttrycket *alter* endast begagnas för att utmärka de särskilda delarne, der det hela utgöres endast af två och således här nödwändigtvis borde varit *alius*, dels också, emedan hvarken *alius* eller *alter* i samma sats upprepas, utan att de kunna sättas i olika grammatiskt ställning, äfwen i afseende på ändelsen. Således kan man säga: *alter altera de causa*, *alter alterius*, *alter alteri*, *alter in alterum*; men ej *altera altera*, hvilket för ett Latiniskt öra skulle varit en odräglig cacophoni.

Pag. 10 heter det: "*Lingua autem quæque loquenda est atque scribenda.*" Anmärkingar mot så bestaffade fel, som detta, anser Cand. Janzon "småaktiga." Med mera skäl kan man säga, att felet sjelft är "småaktigt" i ordets etymologiskt ursprungliga betydelse af det som anstår, karakteriserar de små, barnen, nybegynnarne eller hwad Danskarne kalla barnagtigt. Ty en sanning är det, att sådana fel, som *loqui l. scribere linguam* (Latinam etc.) ofta nog begås af skolpilar, någongång äfwen af gymnastiker; men den skol-lärare eller den lector, som icke anser det tillkomma sig, att anmärka och rätta sådana fel, eller hvilken de kunna undfalla, han stöter icke sitt fall med allvar, eller också är han det icke wuren.

Men är det nu en vesterförlig pligt af Skole- och Gymnasti-läraren, att icke blott sjelf hafwa ögonen öppna för de skilfaktigheter, som emellan det swenska och det latinska språkbruket förefinnas, utan äfwen tillhålla sina lärjungar, att derpå gifwa att, så må det wäl icke förundra någon, om den, som har saglig både rättighet och skyldighet, att yttra sig öfwer ett academiskt specimen till en philologisk lärarebeställning, icke lem-nar oanmärkta sådana misstag, från hwilka latinskrif-waren redan före sitt anträde till universitetet bör hafwa lösgjort sig. — I det strart följande: "re-spectu habito sive ad se sive ad aliud quoddam" är hela uttrycket så olatiniskt, och just derigenom så ofklart, att det är lemnadt alldeles oafgjordt, om se bör såsom reflexivum hänföras till det allranärmaste subjectet, som är *respectu*, (uti *respectu habito*) el- eller till det närmast derintill befintliga *res* (uti: *res loquendo scribendove enuntiat*) eller till det af-lägsnaste af dem, som möjligen kunna komma i frå-ga, till *is* (uti: *ex eo, qui enuntiat aliquid*.) Det första antagandet är det grammatiskt rimligaste, men men det logiskt orimligaste. Författligen har äfwen här oförmåga att behandla språket, wällat ofklarhet. I samma punkt är ännu *enuntiat* språffel genom oriktig användning af *modus*. — Uttrycken "inpri-mis atque omnino" förlifas icke wäl tillsammans, i anseende till den inskränkning, in *primis* innebär. — Af motsatt anledning hade pag. 12 "quoque etiam" ej bort sammanföras.

Pag. 13 resonneras, men särdeles ytligt om *con-secutio temporum*, och affärdas det *factum* i både gre-kiska och latinska språket, att hwad som här kallas *futurum in præterito* "in præsentis generis momen-ta adhibetur," med det knapphändigaste befted, att det är något, som "neminem fugere debet." Troligen har författaren sjelf insett, att detta constanta *factum* dels alltför starkt motsade, hwad som nyss blifwit yr-sadt, att: "*series præsentis et præteriti temporis nul-lam inter se relationem habere, nullo per se rela-tionis vinculo connecti*;" hwilket med speciellt hänseende till *consecutio temporum* nedanföre närmare be-ftämmes sålunda: "Etenim quo in temporis spatio enuntiatio quæque primaria suum habet prædicatum, in eodem spatio temporis enuntiationes, quæ illi sub-ordinantur (!), sua quoque habere debent prædi-cata;" dels också gaf grundad anledning till twifwel på riktigheten af en uppställning, hwarigenom tids-uppgifter, sådana som *τὸ ψω* och *τετρωδὸς ἔσομαι*,

hwilka owederförligen på alldeles samma sätt höra tillsammans, som *ἐνυπτιον* och *ἐτελεύσειν*, genom ett godtyckligt och onaturligt wäld dragas ifrån hwaran-dra och inqvarteras såsom inhyfes-hjon, det ena hos tempus præsentis, det andra hos tempus præteritum. Detta har, såsom sagdt är, författaren troligen sjelf insett och därför tyckt, att det war säkrast, att så li-tet, som möjligt, röra wid en punkt, der byggnaden war swagast och hotade att wid minsta sköt ramla öf-wer ända. Därför har författaren redan i sina beswär kastat om och der öfverslyttat äfwen *docuero* på præ-sens-området, men är icke eller der mera consequent, än att han snart sagdt i en handwändning påstår, att *docuero* både är ett *præteritum* (han säger sig näml. hafwa "låtit momentet *docuero* tillhöra den *præterita* tiden, eftersom det dock är ett *præteri-tum*" (!) och att samma "*docuero* står i ingen rela-tion till momenterna i den förflutna tiden." — Därför har han icke uraktlåtit, att i samma beswärsskrift och det just wid behandlingen af denna fråga gifwa en wink om beskaffenheten och wärdet af sin egen "sjelf-forskning," då han erkänner, att han i schemat hänfört *docuero* till den förflutna tiden, för att — "*bibehålla symmetrien i begge tempora*." Alltså: emedan *docebo* på ett orimligt sätt blifwit infastadt bland momenta præsentis temporis och således på den sidan befunno sig 3 tempora, så måste orimlig-heten göras consequent och symmetrisk genom att in-twinga *docuero* bland momenta temporis præteriti; och detta i trots af det *factum*, som han numera sjelf helt naivt widgår: "att detta är en *symmetri*, som språken icke erkänna." Och en sådan författare talar om "sjelf-forskning" och "sjelf-forskningens värde," som öppet tillstår, att han wid behandlingen af ett gram-matiskt ämne gått till den grad godtyckligt tillwäga, att han icke ens frågat efter, om grunderna för det schema, han uppgjort, af det språk, hwarmed han sys-selsätter sig, erkännas eller icke. Det är eljest en nu-mera af alla werkliga philologer enhälligt antagen mening, att, endast såwida språkforskningen har i det gifna språket sjelft sin otwungna bekräftelse, duger den till något: och att fria phantasier öfwer ett språk-thema höra snarare inom diktens område, än inom språkforskningens.

För öfrigt hade det warit lyckligt, om författa-ren, redan då han skref sin afhandling och icke först då, när han författade sin beswärsskrift, kommit att mistänka, att det icke stod så; alldeles rätt till med

hans schema; ty då skulle det väl kunnat hända, att han sträckt sin seepfis litet längre och kommit att betwifla äfwen det, som han på god tro antagit från den föregående grammatiska traditionen, t. ex. med hwad rätt man uppställt *perfectum* såsom ett *tempus in presenti*: ja! jag föreställer mig, att han helt otwunget skulle blifwit förd att mistänka, att detta till en början kommit på alldeles samma sätt till, som författaren sjelf låtit förleda sig, att förlägga *futurum exactum* bland *tempora præterita* — för *symmetriens* skull. Ty en sanning är det, att en uppfattning af *perfectum*, såsom betecknande handlingens fulländning först i den närwarande tiden, eller, då författaren icke will höra talas om *handlingarne* bredwid frågan om de grammatiska *tempora*, såsom ett tidsuttryck för närwarande tid, är just, hwad författaren annars och med skäl warnar för, tillkommen genom alltför starkt afseende på wissa tankars reela innehåll; och att, om wi se på formen och på tankens allmänna behof, *perfectum* måste vara så rymligt, att derunder kan inbegripas allt, hwad som i tiden ligger framföre det närwarande. Låtom of tänka of: Gud har warit. Icke ligger deri, annorlunda, än i wissa speciela och concreta användningar (t. ex. Gud har warit nådig, som förskonat mig från denna olycka, som träffat mina grannar) och således annorlunda, än genom en sidoblick på tankens i ett wißt fall förhandenwarande materiela innehåll, den minsta lutning åt det hållet, såsom skulle det betyda mera: Gud har nu warit, än: Gud har förut warit. Ja! hela tids-schemat kan med denna utgångspunkt i sina enklaste grunddrag fullföljas sålunda: Gud har warit, är och skall vara. Ty detta är, hwad som, från absolut synpunkt och alla tillfälliga concreta bestämningar från-sedda, ligger i både *præteritum* och *futurum*. Med ett ord: är ingenting specielt antydt, som gör inskränkning, hwilket kan ligga antingen i subjectets egen natur (t. ex. jag har lefwat) eller i särskilda tilläggningar (t. ex. jag har lefwat i 30 år); så ligger uti har lefwat, har warit in *potentia* och i möjligheten d. ä. in *abstracto* hela den förflutna tiden innehållen; följaktligen ingalunda en blott punkt i tiden, ware sig i den närwarande, eller den förflutna. *Plusquamperfectum* och *imperfectum* delas sedan wid om samma område, som *perfectum* har odeladt; hwarföre också, som bekant är, dessa *tempora* i wissa språk saknas och kunde undwaras i alla, om man wille försaka en sinnligt noggrann och uttrycksfull beteckning

af twenne i den förflutna tiden förlagda handlingars läge i förhållande till hwarandra.

Men, för att nu från denna excurs återgå till det ställe, hwaraf den blifwit föranledd, så wisar det sig äfwen här, att Candidaten är ute för samma gäckande Nemesis, som wi förut sett göra sig rolig med honom. Icke nog dermed, att han såsom bilaga till frågan om *consecutio temporum*, hwad särskilt beträffar *futurum in præterito*, walt ett alldeles batwändt exempel, *γράφει καὶ περιγράφει*, och som desutom icke det minsta har med *consecutio temporum* att göra; (ty att *tempora* kunna genom *copula* förbindas, hurusomhelst talets behof fordrar, är en länge-seedan bekant sanning; och någon inskränkning i denna möjlighet i afseende på förewarande fall uppkommer icke på grund af *tempus* i *γράφει*, utan af *modus*) icke nog dermed! han har omedelbarligen efter det han yttrat sig om *consecutio temporum* begått ett så groft språffel mot samma *consecutio temporum*, att han äfwen i det fallet borde, om han varit gymnast, af sin "bekante Eloquentie Lector" blifwit slagen på fingrarna med t. ex. Strelings lilla *grammatica*, som i afseende på *consecutio temporum* har följande enkla föreskrift: "Enär ett *præsens* eller *futurum* går före ut, ne etc följer gemenligen *præsens conjunctivi*; men om ett *præteritum* står före, följer *conjunctivus uti imperfecto*." Candidaten skrifwer nämligen så här: "Hæc igitur sunt, quæ de verborum temporibus eorumque momentis in genere dicenda haberem." Att sunt, quæ . . . haberem, huru mycket man också tycker, att saken från swensk synpunkt kan låta säga sig (detta är, hwad jag hade att säga), för den, som har anspråk på att kunna skrifwa latin, icke går an, är lika påtagligt, som det är lösligt, att den, som nyss yttrat sig och med mycken tillförsigt yttrat sig öfwer *consecutio temporum* i grekiskan och latinet, nästan i samma andedrägt begär ett groft sel mot det sednare språkets lagar, — just för *consecutio temporum*.

I förbigående må också det anmärkas, att ordet *subordinantur* är af Candidaten Janzons egen tillwerkning och ej har något slags auctoritet ej ens hos jernålderns skriftställare. Ungefär på samma sätt förhåller det sig med ordet *mediante*, som längre bort i disputationen förekommer två gånger på samma sida, eller jemt så många gånger, som det torde anträffas hos alla Latinska författare tillsammansantagna, näml. hos Landtbruksförfattaren Palladius och hos författaren öfwer kökswäsendet Apicius. Men jag will låta

detta passera, att författaren väljer sina mönster för latinisk stil så, som om meningen wore att skrifa hwad man i umgänges-språket kallar "föfs-latin;" det åter kan jag icke billiga, att han använder ett ord, med så swag auctoritet, i en annan mening, än någöndera af de latinska författare, som före honom begagnat det. Palladius, som en gång har: *Junio mediante* menar dermed tydligen i midten (medlet) af Juni månad. Apicius, som en gång har: *Coliculos elixatos mediabis*, menar lika påtagligen dermed: du skall dela — midt itu. Frågan blir då, antingen wi med Palladius till ledning skola tänka öf här *mediante iudicio* = i midten af omdömet, eller med Apicius: då omdömet delar (man wet icke hwad) midtitu. Författaren har troligen åsyftat att uttrycka det ny-svenska förmedla.

Mycket annat wore att säga så wäl om innehåll, som form. Mångfaldiga språffel återstå nämligen, som jag icke nu anser det löna mödan att uppräknas. Och hwad innehållet beträffar, grundar sig författarens åsigt af det särskilta tempus, som han skulle behandla på en etymologisk utveckling af sjelfwa benämningen *χρόνος ἀόριστος*, hwarigenom han kommer till det resultat, att detta är den obestämda tids-uppgiften, hwilket så litet är något nytt, att det torde vara swårt, att uppgifwa någon enda skol-grammatica, hwarest icke samma bestämning eller obestämming anträffas lika god, som här. Äfwen den skillnad, författaren finner sig inom sjelfwa aoristens område böra uppdraga mellan *Aoristus temporis indefiniti* och *Aoristus momenti prateriti*, är, med afdrag af de här begagnade konstbenämningarne, långt ifrån att wara ny. Den anträffas redan i W. F. Hezels ausführliche Griechische Sprachlehre. Weisensfels und Leipzig 1795 pag. 195, 196.

Total-omdömet om denna afhandling kan under sådana förhållanden icke utfalla annorlunda eller lindrigare, än jag det till Philosophiska Facultetens protocooll förut afgifwit. För detta omdöme: att författaren icke syntes i hwart och ett enskilt fall hafwa fullkomligen klart tänkt, hwad han wille säga, eller klart och språkriktigt lyckats uttrycka det tänkta, hoppas jag denna nu anförda motivering må anses tillfylligörande.

Lund i Maj 1844.

Joh. Gust. Ek.

Blommorna vid vägen. Dikter af Herman Sætherberg. Andra Häftet. Alfhilda. Romantisk dikt. Stockholm, L. J. Hjerta, 1844.

Man har sagt, att en författare icke bör bedömas från en annan synpunkt än den, hwilken han sjelf erkänner såsom uppfattande arbetets alla ljusa sidor. Då Hr S—g nedlägger sin sångmöns alster inför "Skandiens Döttrar" och af dem utbeder sig ett "mildt bedömande," så erkänner han i och med detsamma det qwinliga hjertats lätttrörliga känsla för sin enda domare. Ref. som ej har den lyckan att räkna sig bland de wäna tårnornas antal, wore således en obehörig granskare, så framt det ej wore tid på att anse skaldefonsten för något mera än en smäktande artighet i gröngräset. Den förtjuste älskaren, som i mänstet trycker en sonett i sin älskarinnas hand, eger wisserligen rätt att fordra en sådan domstol och ingen gör honom eller belöningen stridig, men — widgas kretsen af åhörande wänner, så blir granskningen i och med detsamma strängare. Och ej bör författaren wara mislynt deröfwer. Ty då man wet, huru lätt en klingande wers lockar tårar ur den skönas ögon och kommer hennes hjerta att klappa af wemod, så eger man werkligen icke stora anspråk, om man blott önskar, att:

"twenne ögon säga,

att hennes (sångmöns) skapelser sin fanning äga."

Wi twifla icke heller på att Hr S—gs äregirighet i det fallet är till fullo mättad. Det är således långt ifrån en obillighet, att bedömma Hr S—s Sångmö ur en högre synpunkt, om också granskningen skulle blifwa strängare än en ung flickas förtjusning.

Då förf. sjelf erkänner att han:

"icke efter sagans grund då frågar;

Det är mig nog, om den har poesi."

så förfaller all granskning af plan och innehåll; wi wilja endast sýselsätta öf med de poetiska småbitarne. Planen är också en wanlig variation af "sorgliga tilldragelser." Berättelsen är en mager skönhet, som med beräknande coquetteri skylet de spåda lem-marne i de wida wecken af glänsande siden. Det wore oridderligt gjordt, att låta fria blickar tränga genom den skylande förlåten. Wi wilja helt ofskuldsfullt, med en ballklädd flickas nyfikna blickar, mönstra den inträdande. (Wi gå ju då, så widt mösligt är, författarens önskan till mötes?) Wi wilja beskrifwa henne så, som författaren tecknat styckets hjeltinna:

Och har du sett i klara sommarqvällen
 Hur wilda törnet blommar mellan fjällen, —
 Så skär, så hvidt låg snön på liljehyn
 Kring rosenkind, kring mun och ögonbryn;
 Och har du sett hur vågorna sig krusa
 På sjön i månens guld, — så dunkelt ljusa
 Des fria lockar böljade omkring
 Den smärta midjan i en gyllne ring.

Vi ursäkta dock läsaren i fall han ej fullkom-
 ligt skulle fatta, hvad liknelserna beskriwa, ty wi be-
 känna, att det gått öf sammaledes. Så äfwen det
 följande bladet, der det står:

På hjulet af den flyende minut
 Sin lyckas wägbalk djerf hon lägger neder —

Att Sångmön är en landtlig tärna, det höres på
 hennes conversation, hon kan aldrig nog omtala furor
 och dalar —

"Ja himmel, berg och hagar"

Ha' eden hört från hennes barndomsdagar.

Det är wissertligen poetiskt, att hafwa sinne för
 naturen och dikten kommer väl alltid att hos henne
 stå i skuld för sina ljuswaste liknelser, men den får
 aldrig blifwa botanik eller zoologi. Skall en natur-
 beskrifning wara på sitt ställe, så måste den stå i ett
 innerligt förhållande till de menfliga känslor och tan-
 kar, som i dikten uttryckas, annars blir naturen död
 och skalden allenast utredare af boet.

Detta är allt, hvad den afundsamma medtäfler-
 skan kan anmärka på den moderna klädningen, gjord
 efter det allmänna modets bruk; will den enkla tär-
 nan wända sig till cavaljererna, så weta de nog att
 uppleta några anledningar till artigheter. Ref. will
 wara den förste att berömma sådana stycken, som Ha-
 ralds längtan, äfwen som några strofer af samtalet
 mellan Harald och Alfhylda t. ex. följande:

Alfhylda! wore du en dufwa
 Med wingar hwita, ögon blå,
 Och jag som du, min byra, ljuswa!
 Hur lycklig wore jag ej då!
 I fredlig dal jag skulle bygga
 Din dunkelt grönskande alkot,
 Med lätta wingar öfwerflygga
 Din swala kammar, när du sof.
 Och när på bergen dagen bräckte
 Och vinden sjöng i wafnad sfog,
 Jag dig med tusen kysar wäckte,
 Till du ur drömmen mot mig log.

Till molnens bäddar sen wi flydde
 Från werldens blick (på afund rik),
 Och dina drömmar du mig tydde
 På stranden af den luftblå wif.

Vi wilja endast anmärka den stränga imitationen
 af Frithiofs lycka. Det rena språket förtjenar öfwer-
 hufwud taget beröm. Fyra musikhilagor medfölja.

J. T. H.

Nyare Tysk Lyrik i Svensk öfversättning af
 Talis Qualis. Lund, 1844.

Vi hafwa förut i denna tidning fästat den Swen-
 ska allmänhetens uppmärksamhet på en af Tysklands
 utmärktaste skaldar, *Georg Herwegh*, samt tillika på
 original språket meddelat prof af hans diktkonst. Då
 nu flera af hans skaldestycken i Swensk öfversättning
 utkommit, är ett godt tillfälle gifwet, att änyo göra
 hans bekantskap.

Den wärma, det lif och den manliga kraft, som
 utmärker *Herweghs* lyrik, hafwa ingalunda gått för-
 lorade i öfversättningen, hwilken man med fullt skäl
 kan räkna bland de mest poetiska, som på sednare ti-
 der wisat sig. Med nöje citera wi följande stycken, så-
 som särdeles lyckade:

Den döende Trumpetaren.

Förbömdt, att mig kulan till marken twang!

Hur skall nu den pohlska lansens,
 Hur skola nu swärden wid annan klang
 Hålla ut den blodiga dansen?

Väl ofta jag stod, väl ofta jag stod
 Midt inne i mördande fester,
 Och hoppades, engång med lustigt mod
 Blåsa upp för befriade nesder;

Jag hoppats alltjemt, när den blodiga död
 På susande kulor har flugit,
 Jag hoppats bland krigets fador och nöd,
 Jag hoppats, men hoppet har ljugit.

Ramrat! will du lätta min händangång,
 Så, medan jag stämmer för såren,
 Tag du min trumpet och blås mig den sång:
 "Noch ist Polen nicht verloren!"

Och blås mig den sången, allena den,
 Den sången så ljusligen söfwer!

Men lemna mig sedan trumpeten igen,
Jag på domedag den behöfwer.

När de döda, dem famnande graf omslöt,
Stiga upp, när dem Herren will falla,
Först måste han wäcka ur grifternas stöt
De döda trumpetare alla.

Det blifwer en fröjd! hur jag språnger då
Den tryckande torfswan med gamman,
För att all jordenes folkslag få
Mot Nysfen blåsa tillsammans!

Gången wid Midnatt.

Med midnattsanden går jag här och lyf
Se'n det blef tyst kring gatorna och torgen —
Hur tårar werlade med löjen nys! . . .
Och ändock sofwer nöjet nu och sorgen.
Som blommans lif war dagens glädje kort,
Nu inga dryckesbröder glaset tömma,
Och hwart bekymmer drog med solen bort,
Och trött är werlden — låt den, låt den drömma!

Hur allt mitt gröll och all min wrede dörr,
När dagens wäderil ej längre hwiner
Och månen sitt försoningskimmer strör,
Om och han blott på wisna blommor stiner!
Lätt som en ton, som stjernan tyst, min själ
Här swärmar kring, will allting annat glömma
Förfänt i eget wäsen och jemwäl
I hwad all werlden doldast än må drömma!

Min stugga — en spion — bakom mig är
Der nu till wår basiltj min gång jag rigtar.
Mitt fosterland, din son, den ädle, här
För all sin warma kärlek bittert pligtar!
Han drömmar kanske om en segerfrans?
Om andra slägter, som hans dåd berömma?
Och om den frihet, som dock warit hans? —
Du frihets Gud, låt honom längre drömma!

Der besdar ett gigantiskt slott min färd,
Jag skådar genom präktiga gardiner
En man i sönnen famla efter swärd,
Med syndiga, med ångestfulla miner.
Gullt, såsom kronan, är det skrumpna skinn,
Han störtar sig, för att sin ångest gömma,
Till jorden ned, och jorden sjunker in —
Du hämnens Gud, låt honom längre drömma!

Wid bäcken står ett tjäll — en ringa wrå!
Der dela swält och ostuld samma läger.
Men himlens Herre drömmen gaf ändå
Att armods son, den enda fröjd han eger;
För hwarje sömnkorn, från sin hufwudgård
Han ser kring tegen gyldne stördar strömma,
Den trånga hyddan widgas till en werld —
Du armods Gud, o! låt de arma drömma!

Wid sista huset, på en bänk af sten
Jag dröja will en stund. Du sköna qwinna,
Dig älskar jag, men icke dig allen,
Ty frihet war min första älskarinna.
I eldig stridsbingst finner jag behag,
Till spann du har ett dufwopar, du ömma,
Om fjärlig drömmar du, om örnen jag —
Du kärleks Gud, o! låt min sista drömma!

Du stjerna, som, lit lyckan, älskar gå
Ur mola! Du dunkla natt, will du ej stanna?
Låt dagen ej för tidigt blika få
På min af grämlse förfälska panna!
Ty waknar soln, på tårar blickar den,
Det lyfter tyranniet åter dömma
Och trotsigt slipar det sitt stål igen —
Du drömmens Gud, o! låt oss alla drömma!

Att Tyffarne.

En Wifion.

En syn jag såg, en underlig,
Till doms Gud Fader satte sig
Och ropade på hwar nation
Att träda fram inför hans thron.

Der strömma rysar fram i hopar,
Och engelsmän, när Herren ropar,
Fransosen*bugar sig behändigt,
Fast utan byror nu som ständigt.

Chinesen war der samt mongolen
Och till och med ett stycke Pohlen.
Men när den räknas, folkens här —
Det tyfka rifet war ej der.

"Hwar har jag mina tyffar igen?
De sträcka sig wäl maktigt än?
Se'n jag dem jordade till slut
De borde hunnit sofwa ut!"

Strart låter han en engel springa,
Att tyfkarne för domen bringa.
Dch engeln sig på wäg beger,
Men ingen än han oppe ser.

"Se så, I tyfkar, stånden opp,
Ty domedag begynt sitt lopp!"
Dch engeln, utom sig af harm,
Höll hornet för mun med stadig arm;

Men förr'n sjuosofwarne samlas hunnit,
Den yttersta dagen allt förswunnit —
Dch tyfken, nu som förr den sifte,
Om himmel och helfwete rent gick miste!

C. A. H.

Notiser:

Finland. Den 21 sifflidne Juni strades i Helsingfors Filosofie Doktor- och Magister-Promotion. Ceremonierna äro wid denna högtidlighet desamma som förekomma wid de swenska Universiteterna; endast den olikhet råder, att Doktoratet icke är sammanlaget med Magisterswärdigheten, utan utgör en särskild högre grad än den sednare. Sålunda tilldelades nu Doktorshatten åt 5 Filos. Licentiaten och Lagerfransen åt 61 Filos. Kandidater. Doktorfrågan: "Hurwid en literatur kan anses vara egenomlig för ett folk, utan att vara verkligt 'nationel'?" framställdes af Prof. Gylben och besvarades nekande af Primus Mag. Docens Lönnegren. På Magistersfrågan: "Analysens synnerliga användbarhet för Geometrien är allmänt bekant; men männe icke äfwen Geometrien twärtom är af nytta för analysen?" framställd af E. D. Prof. Neryander, utföll swaret af Primus Hr Bergroth jakande. I så wäl ämnet för den förnämnda frågan som i swaret derpå röjer sig den opinion för uppkomsten af en national-literatur, hwilken allt starkare framträder i Finland och om hwars tillvaro wi i nr 22 lemnade en kort framställning. Samma opinion återljuder i de werfar som för tillfället woro författade och utdelades. Wi anföra såsom prof följande strofer:

Natt höljert folkens ursprung. Med kärlet se de
tillbaka dock på de dunkla barndomsdagar;
I minnets swalka glömma de dagens tunga,
Sitt hjeriblod gäfwade de för sin ungdoms språk.
Wid Irlands frömmar, i Böhmens berg och Ungerns,
Gå högt de rop, att folken må warda unga

*) Num genus quoddam literarum habendum est genti vere proprium, quod non idem sit vere populare?

***) Insignis Analyseos in Geometriam usus notissimus est; numne autem Analyssi vicissim utilis sit Geometria?

Uf egen lifskraft och kasta från sig den lånta;
Det ropet har ekat starkt i Suomis fjäll.

Ett folk! ett land! ett språk! en säng och en wisdom!
Från sjö till sjö och från barm till barm gå orden,
Ur egna källor Suomis floder rinna;
Ur egna källor rinne des framtid opp!
Hwi gick Lönnrot att floknande fånger samla,
Hwi gick Castrén att teckna förwridna dragen
Uf fjerran hedars sorgsna Suomi-fränder,
Om ej för ljubande ord: ett folk! en stam!

Det är det steg, som de yngsta tider tagit.
I wetenskapens swurne! I wisdomsbröder!
I deruttinnan stån framför Edra fäder;
I ädel bildning de ädle like stån!
Gån ut med kus! In skolen i dunkel finna
I menstotankars natt och i flumma flögars;
Blant hugge sanningens swärd i Edra händer!
Uf fosterlandet wigen des blåa stål!

Författaren är Magister J. Topelius. Till dessa drag af nationlig anda, uppenbarande sig wid Universitetslifwets wackeraste fest, kan äfwen läggas att en ansedd wid densamma närwarande patriot före sin hemresa sifstade ett betydligt stipendium för Finska Språket.

= Näst Doktor Lönnrot plägar Docenten i Finska och Fornnordiska språken wid universitetet i Helsingfors Dr. A. Castrén nämnas af sina landsmän såsom den werksamaste och lyckligaste arbetaren för nationalspråkets och national-litteraturens framgång. Hr Castrén egnade sig först med iswer åt studiet af de klassiska och orientalistiska språken, men har sedermera uteslutande sysselsatt sig med de fornordiska och lappiska språken, äfwen som med de särskilda finska dialekterna. För att bättre uppnå sitt ändamål, företog han redan år 1838 en wetenkaplig resa genom Finland och Lappland, hwars resultat han bekantgjorde i åtfylliga smärre uppsatser, såsom han ock år 1841 utgaf en metrisk swensk öfversättning af det finska epos "Kalewala," hwilken anses för mycket lyckad och troget återgifwande originalet. Mot slutet af nyssnämnda år företog Hr Castrén i sällskap med Doktor Lönnrot på egen bekostnad en resa genom finska och ryska lappmarkerna, och sedan han sommaren 1842 skilts från sin reskamrat, besökt han att fortfatta sin resa genom Samojedernas länder, för att nogare lära känna deras språk och seder. Denna resa, för hwilken Kejsaren bewilljade ett underhöd af 1000 rubel silfwer, fortattes oafbrutet ehuruwäl under mångfaldiga swärigheter och umbäranden, så att han genomwandrade alla af Samojederna i Europa bebodda trakter och äfwen gjorde bekantskap med Syriänerna, öfwer hwilkas språk han uppsatte en grammatik. Denna Syriäniska grammatik som öfversändes till Keiserl. Wetenskaps Akademien i St Petersburg, har af denna blifwit ansedd såsom ett så förtjensfullt arbete att den för desamma tilldelat författaren 1000 Rub. S—r (utgörande halfwa Demidowfska priset). Efter otroliga strapaser kom Hr Castrén i siffl. November månad

Slutligen öfver Ural till Obdorsk, der han wisats hela sista vintern. Efterhand har han under dessa färder skrifvit flera bref till hemorten hvilka stått att läsa i Helsingfors Morgonblad och innehålla högst intressanta underrättelser. Medan han nu i Obdorsk gjorde sig färdig att återvända till fäderneslandet, det han icke på så lång tid sett, ankom till honom Keff. Vetenskaps Akademiens uppdrag att ytterligare 3 år beresa Sibirien för ethnografiskt-linguistiska undersökningar, mot ett understöd af 1000 Rub. sifver hvarje år. Medan i början af förlidet år utfände Akademien en expedition till Sibiens undersökande i naturhistoriskt och geologiskt hänseende (hvarom vi också då i detta blad lemnade underrättelse), hvilken sedermera under Professor Middendorfs ledning åstadkommit ganska viktiga resultat. Men det återstod att äfven se till godo de ethnografiskt-linguistiska forskningarna i detta land, då de tidigare forskarne, såsom Müller, Wallas, Klapproth just i detta afseende lemnat mycket öfrigt att önska. På Akademiens framställning härom bewillade Kejsaren de erforderliga medlen och, såsom är nämndt, stannade Akademien wid sitt val till dessa undersökningars dirigent på H:re Castrén. Han har emottagit det hedrande förtroendet, men har dock verkställt sin tilltänkta resa till hemorten, för att under innewarande sommar dels söka sin helsa och hemta krafter till de förestående nya mödorna, dels också för att vinna litet tid för ordnandet af sina hitills gjorda samlingar och iakttagelser. H:re Castrén war en af de 5 Filosofie Doktorer, hvilka freerades wid ofwan omförmålda promotion.

— Runeberg har utgifvit ett nytt arbete "Kung Fjalr. En dikt i fem sånger." Den beskriwes såsom utmärkt förträfflig. Författaren beträder i den ett nytt fält: den skandinaviska forntidens hjetewerld. Helsingfors Morgonblad yttrar: "Stora namn lysa förut inom detta fält, bland dem främst Dehlensläger och Tegné; hvem skulle icke derföre med ett djupt intresse ståda, huru "Egshyttarnes och Julawälens skaldfattar och besjunger ett ämne ur samma krets." Och enligt nämnde tidnings framställning fördunklas ej Runeberg af de båda store föregångarne. "Denna dikt," slutar Morgonbladet sin artikel, "bildar i sin genre en epok, liksom den i Runebergs ännu friska lager inlåtar ett af de skönaste bladen."

Norrige. Från bokpressen har nyligen utkommit 2:dra delen af "Grindringer som Bidrag til Norges Historie, fra 1800—15, af Jacob Aall. Tredje delen skall redan vara färdig i manuskript. Den wördnadswärde Författaren ligger för närwarande illa sjuk och man är osäker om han åter kan tillfriskna.

— Hörande naturforskarnes affkedsmiddag på frimurarelogen (se föreg. nr) berättar Morgonbladet: "Mödet's Embetsmänd udbragte Skaaler for Kongerne og for de svenske og danske Naturforskere, for de udmærkede Fremmede fra længere Hold, for Herreerne Leopold v. Buch, Murchison og v'Dmalus d'Halloy*), for Berzelius, Agardh og Ørsted, for Foreningens

*) Wid omnämmandet i föregående nr af de utlänningar, hvilka bewistade mötet, förbigingo wi denne, Belgier till nationen och geolog.

Stifter Doktor Egeberg i Christiania o. m. fl. Af de fremmede Taler udmærkede sig især den Engelske Geolog, H:re Murchison, ved sit kraftige, livfulde og begeistrende Foredrag. Ligesom han forgangen Aften henrey sine Tilhørere i Odien ved sin Tale om det fri norske Folk, dets herlige Universitet og Institutioner, saaledes blev han nu i sine Taler, om den Agtelse, som han og de lærde Selskaber, hvoraf han var Medlem, allerede, ved udfomne Skrifter, havde næret for Norges Land og Folk, og som han ved sit Ophold her og sine Erfaringer havde fundet i høi Grad forøget o. s. w., hvert Dieblif afbrudt af de mest levende Bisaldshytringer, der steg til det Højeste, da han tilfaldt, udbringende sin Skaal, steg op paa Stolen og svingede sit Glas. Vor Jesfal har aldrig hørt og vil vel maaske ikke snart igjen høre en ikke blot i Sproget selv, men i Udørelsen, i Optagelsen og det hele Ensemble saa ægte britisk Tale og Enthusiasme." En af de nærwarande har anoterat sig till minnes hufvudpunkterna af detta tal och meddelat dem till införande i Morgenbladet, hvarur wi, till underrättelse för swenska wetenskapsidkare, anse oss böra intaga följande ställe: Deeply flattered by the warm-hearted attention, he had met with in this Country he expressed his delight in having it in his power as Senior permanent officer of "the British Association for the advancement of Science" to invite any Member of the Scandinavian Society to England, to be present at their Meeting either at York of on the 26:th September this year, or at the Meeting of 1845, to be held at Cambridge in the 3:rd week of June, under the Presidency of Sir John Herschel. He assured them that any Visitor from their body should be received with open arms, that free quarters should be provided for him, if he would only write a line before hand to "The Secretaries of the British Association at York" or rather to himself at London; and that he should happy to be their friend and supporter on the occasion.

Danmark. Under loppet af sommaren har utkommit 5:te Binds 1:ste Hefte af "Historisk Tidsskrift" innehållande: Bidrag til Fremstilling af det danske Rikshandvæsen under Kongerne Christian III. og Frederik II., af Justitsraad P. W. Jacobsen. — Om den svenske Almues Dagværk eller Hverripligt. En historisk Afhandling af Jacob Lundell, Juris Adjunct ved Univ. i Lund. — Nogle ord angaaende Celtiske Spor og Levninger i Norden, og navnlig i Danmark af C. Molbech. — Bidrag til Dronning Christianas, det svenske Hofs og Corstis Ulfeldts Historie, i Aarene 1651—55, af Peder Juul's utrykte Brev til Charisius, meddelte, med en Indledning og Anmærkninger, ved C. Molbech.

Från Berlin skrifwes att Jacob Grimm i innewarande månad ämnade antråda en resa till Danmark, Sverige och Norrige.

Nr 26 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 24 Augusti.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

